

AG 32 – Arbetshygien och arbetsplatsutformning

Utsänt till: Sjögren, L Andersson, Bäck, Folkesson, Gerhardsson, Hammar, Jungersten, Lundin, Ottosson, Pege, H Persson, K A Persson, Säwemark, Trägårdh, Törnquist, Ulfvarson, Wedberg, Weman, Wemmert, Östberg samt för kännedom: Pekkari

PROTOKOLL

Nr 64

fört vid sammanträde med AG 32 den **22 april 2004** hos Svetskommissionen i Stockholm.

Närvarande:

Bengt Sjögren, Institutet för miljömedicin, KI (ordf)
Mathias Lundin, Svetskommissionen (sekr)
Annika Fredgren, ESAB (istället för Säwemark)
Kjell-Arne Persson, AGA
Sven-Erik Törnquist, Teknikföretagen
Claes Trägårdh, Arbetsmiljöverket
Fredrik Wedberg, Elga
Agneta Östberg, Sandvik Materials Technology

Ej närvarande:

Lennart Andresson, Nederman & Co
Jan Bäck, IVF
Lars-Erik Folkesson, Metall
Gideon Gerhardsson
Björn Hammar, Teknikföretagen
Bertil Jungersten, Lernia
Ulf Ottosson, Norba
Leif Pege, Peges i Ljusdal
Håkan Persson, ESAB Welding Equipment
Göran Säwemark, ESAB
Ulf Ulfvarsson
Klas Weman
Börje Wemmert, Nederman & Co

1. Godkännande av dagordning

Mötet inleddes med en presentationsrunda. Fredrik Wedberg, Elga, som deltog för första gången är utvecklare av belagda elektroder och tar över efter Stanislaw Spieg.

Dagordningen godkändes.

2. Föregående mötets protokoll (nr 63)

§2 Fel i texten, skall vara: "AV tycker det är bra med ett standardiserat förfarande för att genomföra elektrodernas arbetsmiljörisker och ventilationsbehov ..."

§4 Bengt delade ut en kopia på artikeln i Svetsen. Han påpekade att IIW Com VIII ändrat sitt ställningstagande om svetsning och cancer jämfört med tidigare, till det sämre.

Protokollet godkändes.

3. Obligatorisk arbetsmiljödag för svetsare i Danmark

Den tidigare obligatoriska endagsutbildningen för svetsare som svetsar rostfritt har enligt uppgift utökats till att omfatta alla svetsare i Danmark. Den omfattar alltså svetsning och termisk skärning i alla material.

Utbildningen kallas en "§ 26-uddanelse". Mathias delade ut artikel från Svejsning nr 5/2003 (**bifogas**).

Man utgår tydligen endast ifrån lungcancerrisken. Man tycker att en dag låter mycket. Låter lite löst att inte ta med andra aspekter. Man skulle kunna tänka sig att man grundade det även på isocyanater mm.

Claes menar att man inte kan implementera något motsvarande i Sverige utan mycket mer kött på benen.

Bengt bad Claes kolla om det framkommit något i AVs nordiska samarbete om detta. Vad har danskarna för erfarenheter och varför har man valt att utöka. Finns det någon föreskriven arbetsmiljöutbildning för något speciellt arbete?

Kerstin Wahlberg, AV, kom in i mötet och berättade om information hon fått om detta. Det skulle vara fråga om en tvådagars kurs. Bent Horn-Andersen, kollega till Kerstin, har berättat att det upplevts mycket positivt och blivit ansett som en status att ha denna utbildning.

Vad har man för grund för att kräva detta? Har man utvärderat detta i Danmark, använder man skyddsutrustning mer etc?

Det är ett sätt att höja kompetensnivån för att undvika risker på grund av okunskap.

90/394/EEG "Cancerdirektivet reglerar hur man skall hantera cancerframkallande ämnen i arbetsmiljön. Ämnen som hamnar i kategori 1 och 2 (IARC) skall använda substitution i första hand och i andra hand minimera risker, göra riskbedömning, använda andningsskydd etc. Tillägg till ämnena är t.ex. trädammm mm.

Man anser i Danmark att man måste tillämpa åtgärder på grund av vad cancerdirektivet säger. Danskarna tillämpar direktivet lite strängare där man även tar med kategori 3 (förutom IARC 1, 2a och 2b) som ämnen som misstänks vara cancerframkallande. IARC säger att svetsrök är 2b och som är misstänkt cancerframkallande.

AV anser att risken för ohälsa inte föreligger om man följer de existerande reglerna och håller sig under gränsvärdena.

Man räknar med att ca 50.000 svetsare kommer att underställas utbildningskravet i Danmark.

En positiv konsekvens av ett motsvarande påbud är naturligtvis att man får koll på hur många (och vilka) som är svetsare, och därmed utsatta för risk. Man skulle kunna få möjlighet att få fram statistik på hur och vad dessa svetsare utsätts för (svart/rostfritt/aluminium, isosyanater, användning av skyddsutrustning, exponeringstid etc).

AG 32 följer upp detta under kommande möten.

4. Elektromagnetiska fält

Janez Marenko och Per Nylén som är inblandade i detta från AVs sida deltog i mötet under denna punkt.

Direktivarbetet påbörjades hösten 2002. I oktober 2003 lades ett förslag till parlamentet och rådet. Direktivet är "spikat" för en månad sedan men inte publicerat i OJ än. Det brukar ta två till tre månader innan det är officiellt. Sedan har man 3 år på sig att implementera det nationellt.

*(Skr.anm. direktivet har nu publicerats en svensk version **bifogas** protokollet)*

Siffervärdena för gränsvärdena följer ICNIRPs ögonblicksvärden från 1998.

(Skr.anm. ögonblicksgränsvärden för operatörer/svetsare är 500 μT vid 50 Hz och 30,7 μT vid 1000 Hz, vilket är en tiondel av den nivå då det uppstår effekter i organismen)

Direktivet täcker endast akuta effekter pga elektromagnetiska fält, t.ex. muskelsammandragningar, och omfattar 0+ till 300 GHz (slutet på mikrovågsområdet). De statiska fälten är inte med.

CENELEC har fått ett mandat att ta fram harmoniserade standarder för hur man mäter fält i verkstadsmiljö etc. Nivån varvid man ser biologiska effekter har man delat med 10 för att få fram ett gränsvärde för operatörer.

Sven-Erik berättade om en undersökning som Teknikföretagen stod för under slutet på 90-talet. Man jämförde placeringen av jordningen genom att placera en dosimeter. Anledningen till att man genomförde detta var en stor oro i företagen. Man har tittat på olika utrustningar och gjort mätningar.

Hur skall detta mätas? Man får använda den kunskap som finns för tillfället. Det relevanta värdet är den nivå som "kommer in i kroppen". SAR-värdena, energinivåerna i kroppen, är svåra att utvärdera.

Man har bedömt kostnaderna som konsekvens av direktivet som "inte så stora"(???).

Krav på medicinska kontroller finns i direktivet. Ramdirektivet säger att man skall erbjuda hälsokontroll om man exponerats över gränsvärdet. Vad man skall undersöka i detta fall är oklart.

Personer med pacemaker? Direktivet säger att man skall göra "special considerations" om man har implantat. En pacemaker borde klara 100 μ T, men man måste kolla med tillverkaren av pacemakern.

Janez och Per påbörjar arbetet med en föreskrift redan i år och räknar med fastställande av denna inom 3 år. Övergångsreglerna kan uppgå till 5 år från publiceringen av en AFS (då är vi framme vid 2012).

AG 32 följer upp detta och undersöker om det finns ett informationsbehov.

5. Rökklasser – Angående SS-EN 15011-1 kontra SS 06 28 01 samt arbetet i CEN/TC 121/SC 9

Man är överens om att de svenska rökklasserna inte fyller någon funktion längre. Många legerade tillsatsmaterial hamnar i rökklass 7 vilket gör indelningen till ett trubbigt verktyg.

Man presenterar fortfarande rökklasser för tillsatsmaterial i Sverige av gammal hävd. Detta krävs också fortfarande i Danmark. Annika har haft en diskussion med Erik Beck-Hansen som håller med om att det inte är bra längre. Det är kanske fortfarande ett kundkrav, men ingen kan

Det beslutades att dra in SS 06 28 01 och 06 28 02.

Kontakta Avesta (Björn Holmberg) och fråga om det är OK med dem.

(Skr.anm. Björn Holmberg har uttryckt att man inte vill fortsätta med rökklasserna. Avesta har en person med i gruppen från och med nästa möte)

6. Varuinformation och märkning av tillsatsmaterial för svetsning

Det heter numera Säkerhetsdatablad (fd varuinformationsblad).

Vi kommer fortsättningsvis att behandla/bevaka ämnet tillsammans med "säkerhetsinformationen" under en punkt "Säkerhetsdatablad, rökdatablad och märkning av tillsatsmaterial för svetsning".

Diskussion: "Fume data sheets" görs per dimension av Esab om de efterfrågas men finns inte för alla elektroder. Om man svetsar en 316 austenitiskt rostfritt stål eller om man svetsar duplex är rekommendationerna desamma. Nickelpulver är klassat som allergiframkallande och cancerframkallande.

En andra teknisk omröstning 15011-4 väntas efter sommaren. Förslaget bilägges kallelsen till nästa möte.

Rekommendationerna/råden (utkast) för utformningen av säkerhetsdatablad enligt 16-punktprogrammet som utvecklats i AG 32 finns på www.svets.se

7. Mangan i svetsrök - information för verkstadsindustrin

Artikeln Mathias och Bengt gör ett artikelförslag utifrån rapporten de skrivit (se tidigare protokoll).

BOC har blivit fällda i en stat i USA. Det har varit 8-9 tidigare fall som inte gått vidare. Man har inte, tycker man, kunnat bevisa sambandet mellan mangan och Parkinson. Men denna domstol tycker det. Det är oklart om man faller för att arbetsgivare eller tillverkare visste om sambandet. Det är också en fråga om man kan visa för individen i fråga. I denna domstol är man kända för att döma med arbetstagaren så man har inte tagit detta på så stort allvar. Det ligger många tusen fall och väntar på dom.

Bengt berättade att han kontaktat Lars Bergegård, vid yrkesmedicinska kliniken i Göteborg, där man gör en studie på en grupp (som jobbat på Götaverken) som man använt tidigare som har varit utsatta för mycket järn (svetsrök) i lungorna. Bengt kollar detta i samband med att artikeln skrivs.

8. Artikelförslag Isocyanater

Claes pratar med Jan-Olov Norén och plockar ihop en artikel ur rapporterna som skrivits om exponering i bilverkstäder.

9. Kort rapport från:

(a) Arbetsmiljöverket

Claes berättade att man (AV) håller på att ta fram en miniprovtagare för att kunna mäta svetsröken innanför svetshjälmen. Tillsammans med Göran Lidén på Institutet för Tillämpad Miljöforskning på Stockholms Universitet. Det finns en opublicerad rapport. Diskussionen om man skall mäta innanför

eller utanför visiret är inte klar i och med detta. Detta syftar till att ta fram en användbar utrustning för yrkeshygieniska mätningar i samband med kontroll hos olika företag.

(b) IIW commission 8

IIW Annual Assembly är i Osaka i Japan i juli 2004.

(c) Svetskommissionen

Inget.

(d) Standardisering

Förutom angående SS-EN ISO 15011-1 och prEN ISO 15011-4 som avhandlades under §5 och §6: Mathias gick igenom prEN ISO 15012-1 och 2.

För ISO/FDIS 17846 om "ordlösa symboler" har formell slutomröstning just avslutats och Sverige röstade nej med motiverande kommentarer. Bl a uttryckte vi att det stora antalet symboler i många fall är förvirrande samt att en del varningssymboler kan förväxlas med sådana i nationella eller regionala lagar och direktiv. Vi får se på det färdiga förslaget när det publiceras och ta ställning till om vi skall implementera denna som svensk standard, SS (detta är alltså inte nödvändigt eftersom det är en ISO- och ingen EN-standard).

(e) Ämnen i svetsrök/gränsvärden

I maj 2004 kommer en extern remiss från AV för nya gränsvärden. Den kommer att läggas ut på www.av.se/regler/pagaende.

Isocyanater – Tre stycken är föreslagna att sänkas från 0,005 ppm till 0,002 ppm. Det som berör svetsning är att man tar med monoisocyanater, ICA (isocyansyra) och MIC (metylisocyanat), som kommer att sättas till 0,02 ppm. Vid svetsning i målade produkter är det de sistnämnda som man råkar ut för. Polyutanprodukter som isolering kring rör ger (?)isocyanater.

Kadmium (vid lötning) – sänkning föreslagen för totaldamm från 0,05 till 0,02 mg/m³ och respirabelt damm från 0,01 till 0,005 mg/m³. Risken vid exponering för kadmium är njurskador. Det finns tydligen mycket användning kvar av kadmiumhaltiga lod.

Sexvärt krom – sänkning föreslagen för totaldamm från 0,02 till 0,005 mg/m³ och korttidvärdet från 0,06 till 0,015 mg/m³.

Mangan – En halvering är aktuell Mn från 0,4 till 0,2 mg/ m³ för totaldamm och 0,2 till 0,1 m³ för respirabelt damm. ACGIH (rekommendation i USA) planerar sänkning från 0,1 till 0,03 mg/m³.

Kvävedioxid – Ingen sänkning förutom vad gäller förekomst i samband med dieselavgaser. Kjell-Arne nämnde en tysk undersökning som klassar kvävedioxid som cancerogent. Inget som någon annan kände till.

Kväveoxid – ingen sänkning är aktuell.

Kaliumaluminiumtetrafluorid – nytt gränsvärde föreslaget till 0,04 mg/m³. Bildas vid lötning av aluminium. Finns även i aluminiumelektroder för svetsning, men om detta går upp i röken vet man inte.

Oorganiskt damm ändras från totaldamm 10 mg/m³ till inhalerbart 10 mg/m³ vilket man ser som en sänkning.

Inga gränsvärdessänkningar planerade för koloxid och ozon. Däremot planeras arbeten för att se över bl a wolfram, nickel, antimon och några till.

Nästa lista på föreslagna gränsvärden kommer om cirka två till tre år.

Ny typ av gränsvärde kommer successivt att införas. Man kommer att byta alla gränsvärden för totaldamm till inhalerbart damm. Det blir mer damm i provtagaren för inhalerbart < 100 µm än för totaldamm.

Var kan man få tag i EUs rekommenderade gränsvärden (SCOEL – vägledande och bindande)? En lista med hemsidor där man kan hitta gränsvärden i olika länder finns på "focal point" på www.av.se. Kerstin Wahlberg kan svara på mera.

Bengt berättade som exempel, om luftföroreningarna i en stad ökar med $10 \mu\text{g}/\text{m}^3$ ökar hjärt/kärlsjukdomsfallen med 0,5 %.

(f) KTH

Inget.

(g) Parterna (Metall, Teknikföretagen ...)

Inget

(h) International Agency for Research on Cancer (IARC)

Inget.

(i) Arbetslivsinstitutet

Inget.

(j) IVF

Inget.

10. Medlemsfrågor

Inget.

11. Övriga frågor

Inget.

12. Nästa möte

Nästa möte bestämdes till **den 7 oktober 2004** kl. 13.00 hos Arbetsmiljöverket.

Vid protokollet

Mathias Lundin